

Od války k míru – a zase zpět?

Alena Scheinostová

Válku a válčení jako historický fakt i jako kulturní fenomén představuje nová expozice v pražském Náprstkově muzeu nazvaná *Tváře války*.

Autoři Markéta Křížová a Ondřej Crhák se soustředili na ozbrojená střetnutí a válečnickou kulturu různých historických údobí a v různých částech světa. Euroatlantický okruh záměrně vynechali, přesto se zde evropská stopa prosazuje – ať už jsou Evropané jednou z bojujících stran, nebo rozpoznají vlastní představy a pohyby na příkladu obecně platných souvislostí a principů, které se projevují – i když poněkud odlišně – v každé kultuře.

Co válka znamenala pro samotné účastníky a co pro ty, koho zasahovala nepřímo? – zní základní otázka, kterou si autoři položili. Odpovědi přicházejí skrze různorodé exponáty ze sbírek Náprstkova muzea, včetně nejstarších fondů, které shromáždil v 19. století Vojta Náprstek osobně. Zbraně a výzbroj, válečnické masky a rituální nástroje, dýmky míru a prapory, ale i vyobrazení bitevních scén, triumfu a válečnických božstev – to jsou předměty, jejichž pomocí návštěvník poznává, jak člověk po stileté válku chápal, rozpoutával a ospravedlňoval.

Sošky, obrazy a další ztvárnění promlouvají i o náboženském výkladu války. Boj a násilí má prostor ve starobylých mýtech stejně jako ve svatých knihách abrahamovských náboženství. „Například Starý zákon je plný válek a souborů a rozvrhuje protivníky na dobré a zlé – s tím, že ti dobří jsme ‚my‘, zlí ‚ti druzí‘ a Bůh stojí na naší straně,“ vysvětlila pro KT Markéta Křížová. „Stejně je to i v dalších kulturách. Pak ale vidíme třeba na příkladu koloniálních válek, že ‚Boha na své straně‘ si nárokují oba tábory,“ dodala historička. Porážku španělských conquistadorů Aztéky tak například názorně

Amharsky psaná Bible z Etiopie konce 19. století ukazuje archanděla Michaela jako přemožitele Antikrista.

Autorem vyobrazení boje mezi kalifornskými indiány je český jezuitský misionář P. Ignác Tirsch (†1781). Jeho rukopis je dnes uložen v Národní knihovně v Praze. *Repro KT*

ztvární aranzmá cínových vojáků z 1. poloviny 20. století. Výjev z let dobývání Mexika (1519–1521) sestává z pyramidy připomínající tenochtitlánský Templo Mayor a z mužů v obřadních aztéckých oděvech, jak obětují zajaté španělské vojáky. V roce 1521 přitom Hernán Cortés nakonec Aztéckou říši vyvrátil, jak víme mj. z líčení františkánského misionáře P. Bernardina de Sahagúna (†1590), a před Templo Mayor vyrostla metropolitní katedrála.

Propojování vojenské a náboženské moci je dalším tématem, kterého si výstava všimá. „Umístili jsme blízko sebe například oltářík japonského vojévůdce Kijomasy, který byl po smrti zbožštěn, vyobrazení indického boha války i kresbu z etiopské Bible, která ukazuje archanděla Michaela jako přemožitele Zlého,“ uvedla Markéta Křížová s připomínkou např. žehnání vojenských praporů známého i ze současnosti. Pestré válečné rituály, které výstava připomíná, zase poukazují k potřebě překonat strach ze střetnutí i vnitřně ospravedlnit zabítí druhého. „Například překrásná indiánská členka ze Severní Ameriky, kterou přivezl Vojta Náprstek, ale ukazuje, že nepřítel nebylo nutné vždy zabít – některá pera totiž znamenají pouze jeho ponížení, které bojovníkovi stačilo k vítězství,“ doplnila historička.

Díky zápiskům misionářů ve Střední a Jižní Americe či Oceánii anebo svědectvím pozdějších cestovatelů dnes rozumíme také bojovým technikám mimoevropských národů i tomu, jak vypadala výroba vystavených zbraní a nástrojů, kdo z války finančně těžil anebo jak ovlivňovala ty, kdo se jí přímo neúčastnili – hlavně ženy a děti. A digitální graf v závěru výstavy pak ukazuje, jak aktuální realitou dodnes válka je v mnoha zemích stále prostupnějšího světa. O to naléhavěji pak vyzní prostý vzkaz vyskládaný z lusků na prapuru pocházejícím z Toga – „La Paix“ (Mír).

Tváře války. Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur v Praze, 11. 5. 2021 – 31. 10. 2022

Akademické týdny o covidu i misionářích

Bohatou a různorodou nabídku přednášek, témat i kulturních programů přináší letošní

31. Akademické týdny – tradiční letní akce s kořeny sahajícími až do 30. let. Proběhnou od 24. července do 1. srpna.

V rekreačním areálu chaty Horalka ve Sněžném v Orlických horách zahájí Akademické týdny (AT) kardinál Dominik Duka mší svatou a následnou přednáškou o biblickém pojetí člověka. V dalších dnech se pak vystřídají tři desítky osobností napříč obory. Například aktuální téma pandemie v programu zarezonuje hned něko-

likrát – promluví o něm biochemik Jan Konvalinka, dotkne se jej historik architektury Pavel Kalina či lékař Jan Pirk. K otázkám politické filozofie ve světle současných kulturních válek se vysloví Roman Cardal, P. Tomáš Reschel nebo Alexander Tomský. O kosmickém výzkumu bude přednášet Dušan Majer, o souvislostech antikoncepce Helena Máslová, vystoupí také Jan Royt, Cyril Höschl či Jan Špilar aj.

Drama křesťanů v dnešních konfliktních oblastech světa pak přiblíží Michal Řoutil, mj. autor obsáhlé monografie *Nevěřící, odejděte!* (Pavel Mervart 2020, recenze v KT 22), anebo válečná reportérka Markéta Kutilová, přímá svědkyně poslední války o Náhorní Karabach, která bude na AT prezentovat i sérii snímků z této reportážní cesty.

Každý den zahájí mše svatá celebrovaná kněžími, kteří též přispějí přednáškou. P. Václav Vacek zavzpomíná na letos zemřelého P. Jana Rybáře SJ, P. Ladislav Heryán seznámí s myšlenkou „Božského tance“ P. Richarda Rohra, P. Leoš Ryška SDB zase pohovoří o „Zracích v prase“ – františkánské misii v Paraguayi, kde před několika lety sám natáčel pro TV Noe.

Za povšimnutí stojí též večerní program. S oceňovaným představením *Zahradníček – Vše mé je tvé* vystoupí divadelní spolek JEDL. Ze své knihy *Trnová dívka* bude číst spisovatel Jáchym Topol. *Labyrintem světa* provede Divadlo Víti Marčíka. A hudební zážitek nabídnou varhaníci Jiří Tymel a František Baudisch, soubor staré hudby Ensemble Inégal nebo folko-

vé trio Vladimír Merta – Jan Hrubý – Ondřej Fencel.

Na akce lze přijít i jednorázově, je možné zakoupit i vstupenku na více bodů programu nebo – pro ubytované alespoň na dvě noci – permanentku. Pro malé děti je pak v čase přednášek připravené hlídání a pro větší táborová hra s výletem do okolí.

K dispozici budou i dostatečné parkovací kapacity. Podrobný program a možnosti přihlášení, ubytování i předprodeje vstupenek najdete na akademicketydny.cz.

(sch)

Akademické týdny, areál chaty Horalka ve Sněžném v Orlických horách 24. 7. – 1. 8. 2021

Statečně jako královna Ester

KNÍŽNÍ TIP

Zdeňka A. Emingerová

Teoložka a spisovatelka Jana Šrámková otevírá titulem *Ester* novou ediční řadu nakladatelství Biblion, nazvanou „Edice dennodenně“. V té budou různí autoři předkládat svoje porozumění biblickým knihám Starého a Nového zákona.

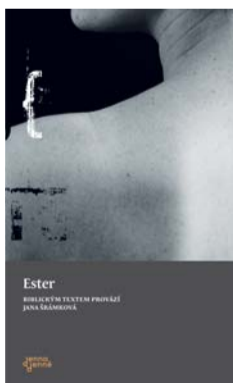
Miliony očí mnoha generací četly napínavý příběh královny Ester a vyvolené národa Židů a hledaly v něm posilu pro těžké dny. Nespočet znalců Bible, teologů a světců připojil k této knize – jednomu z pěti svátečních svitků hebrejského kánonu – svůj komentář. Církve se staraly, aby se poselství *Knihy Ester* zachovalo a bylo srozumitelné i nám. Drobná knížka Jany Šrámkové (*1982), doprovázená ilustracemi výtvarníka Crista del Risco, ukazuje, jak blízko může biblický příběh přilnout k lidskému srdci a do jaké hloubky v něm lze sestoupit.

Ríkáme-li, že křesťanství je náboženstvím tváře, je celá Bible vyprávěním s tisíci tvářemi a konkrétními osudy, které na jiném kulturním

půdorysu a v jiné době prožíváme v leccems i my, obyvatelé střední Evropy 21. století. Co autorka této teologické studie-rozjímání v *Knize Ester* objevila?

Vzácné je citové pojetí, které jí váže s mladou královnou i židovským lidem, je muž jako tolikrát předtím – i tolikrát potom – hrozí vyhlazení. Všimá si, jak se tajemné mechanismy zla a lidské zloby po čas věků nemění. Co hrozilo Židům, hrozilo a hrozí všem, kteří jsou „jiní“. Tehdy jako dnes: bažení po moci v kontrastu s chudobou, vládci oproti poddaným, nejpokleslejší formy politického života v opozici ke královnině odvaze a lásce, s níž se jí daří zachránit lidi vlastního národa.

Jana Šrámková s obzvláštní citlivostí vidí drobná znamení dobra a milosrdenství, která nakonec vždycky vítězí nad těmi, kdo se v touze po moci utrhlí ze řetězu. Analogii k dobrému a zlému máme i v našem životě dost. Starobylý příběh zde žije. Jsme vtaženi do vnitřních dramát, zápasů a napětí jednotlivých postav. Díky autorce je tak snadné se postavit na stranu dobra – a cítit se jako Esterin přítel a mrav-

ně se rozhořčovat nad všemi lumpy, co jich *Knihy Ester* má.

Jenže věc není tak jednoduchá, sděluje nám Šrámková. Bůh nás nevede k nenávisti, nýbrž k pochopení sebe samých: rozhodnout se nenávidět celý národ nebo skupinu obyvatel je snadné a tam, kde se této snadnosti nepostaví nová Ester a noví odvážní, hrozí, že budeme muset opakovat dějiny. „Možná by nám proto uniklo, že v příběhu vůbec nejde o jeden individuální osud židovské Popelky. Že jde ve skutečnosti o kapitolu z dějin Boží péče o jeho lid. Všechny naše otázky nám říkají, že ať už se Ester cítila jakkoliv, podstatné je, že byla právě tam, kde měla být,“ píše autorka.

Jana Šrámková zasadila příběh do dnešních realit. Zpřítomnila historický obraz, který by mohl v letném přečtení připomínat jeden z mnoha filmů o absurdnosti světa. Jenže jako křesťané jsme prodlouženými rukama Pána, který chce skrze nás milovat a pečovat o druhé. Ne všichni budou stateční jako Ester a jako židovští muži, kteří vzdorovali výhrůžkám úplného vyhlazení. Budeme-li ale důvěřovat Bohu, čtu v knize Jany Šrámkové, budeme mít sílu postavit se vedle těch, kteří bojují za spravedlnost, za lidská práva a za život, a být jim ku pomoci.

Jana Šrámková: Ester (Biblion 2021)

Autor je teolog

S novým Salve do Jeruzaléma

Na nesamozřejmou otázku „kolik je vlastně Jeruzalémů“ se snaží odpovědět současné vydání dominikánské revue *Salve*. Číslo, které připravil P. Benedikt Mohelník OP, soustředilo desítku hlasů od Česka a Slovenska přes Itálii či Francii právě až po Izrael a Palestinu. Z různých odborných pozic popisují Jeruzalém dneška, ale i jeho chápání v abrahamovských náboženských tradicích a to, jak se toto chápání utvářelo v dějinách. Vývoj křesťanské úcty ke Svatému městu i představy jeho nebeského dvojníka předkládá patrolog P. David Vopřada; nad humanistickými mapami Jeruzaléma a jejich symbolikou se zamýšlí literární historik Martin Bedřich. Archeolog Filip Čapek zase porovnává biblické podání s nálezy z místa, včetně někdejšího Šalomounova chrámu. Aleš Weiss, Mustafa Abú Sway a latinský patriarcha Jeruzaléma Pierbattista Pizzaballa pak podávají svůj pohled na Svaté město, každý na základě vlastního náboženské tradice. Vydání doplňuje rozhovor s dlouholetým zpravodajem ČT na Blízkém východě Jakubem Szántó a snímky Zuzany Horákové, které pořídila během svých jeruzalémských cest v uplynulých letech.

(sch)

Jeruzalém. Salve 4/20 (Krystal OP 2021)